ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*Швець Дмитро Володимирович¹, Барко Вадим Іванович²,
Бойко-Бузіль Юлія Юрївна³*

¹Доктор юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, перший проректор,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1999-9956>

²Доктор психологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор
кафедри соціології та психології факультету № 6, Харківський національний університет внутрішніх справ,
м. Харків (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4962-0975>

³Доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри соціології та психології факультету № 6,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1715-4327>

UDC: 159.9:351.74

АННОТАЦІЯ

Стаття висвітлює результати дослідження психологічних особливостей інтерперсональної взаємодії дільничних офіцерів Національної поліції України. Вивчення міжособистісної комунікації дільничних офіцерів поліції ґрунтується на використанні двох визнаних психодіагностичних методик: опитувальника діагностики інтерперсональної взаємодії Т. Лірі та скороченого варіанту опитувальника великої п'ятірки в адаптації О. Джона, Л. Наумана, С. Сото. Опитувальники дозволили визначити професійні особливості спілкування дільничних офіцерів поліції в рамках векторів екстравертованості і інтровертованості, доброзичливості і агресивності, домінування і залежності. Доведено, що використання опитувальників дає об'єктивно-комплексну характеристику стилю міжособистісної поведінки дільничних офіцерів поліції, який варто враховувати при організації взаємодії в підрозділі поліції та у процесі спілкування правоохоронців з громадянами.

Ключові слова: міжособистісна комунікація, інтерперсональна взаємодія, дільничний офіцер, Національна поліція України.

Постановка проблеми. Діяльність працівників Національної поліції України, як і будь-яка сфера професійної діяльності, передбачає тісну взаємодію і спілкування поліцейських у підрозділах та комунікацію із різними групами населення. Організація успішної групової комунікації є важливим завданням усіх підрозділів поліції, особливо дільничних офіцерів поліції, які постійно взаємодіють і співпрацюють з громадянами у процесі виконання службових завдань. Саме від умінь спілкуватися з людьми, встановлювати психологічний контакт, долати бар'єри в спілкуванні, вислуховувати, слухати і чути, відповідати на запитання, здійснювати вплив, надавати та здобувати потрібну інформацію то-

що, залежить не лише результативність роботи дільничного офіцера поліції, але і загальна ефективність діяльності Національної поліції України.

Відповідно до п.п. 3-4 розділу 1 «Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» затвердженої наказом МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», дільничні офіцери поліції проводять свою діяльність на засадах партнерства та поліцейського піклування, відтак комунікативні якості є важливим елементом в структурі професійної майстерності дільничних офіцерів поліції. Саме вивчення інтерперсональної взаємодії та комунікативних здібнос-

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Dmytro Shvets, Vadym Barko, Yuliia Boiko-Buzyl

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

тей дільничних офіцерів поліції є одним із прикладних завдань юридичної психології, вирішення якого, по-перше, покращить якість професійного добору дільничних офіцерів поліції, по-друге, підвищить ефективність організації командної роботи підрозділу, а головне – сприятиме зростанню рівня довіри громадян до поліції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні спілкування в правоохоронній системі України набуває великого значення. Однією зі складових професійної діяльності працівників Національної поліції незалежно від їх спеціалізації є комунікація, яка допомагає глибше розглянути процес міжособистісної взаємодії та міжособистісних взаємовідносин й на 80% визначає успіх будь-якої справи (Бесчасний, Мухіна, Новікова, 2017). Бо саме володіння поліцейським професійною компетенцією щодо міжособистісної комунікації передбачає вміння ефективно здійснювати професійну діяльність в будь-якому середовищі, навіть іншому, адекватно співпрацювати як з колегами так і з населенням, бути толерантним, знаходити компроміси у різних ситуаціях (Крашевнікової, 2017).

Психологічним аспектам міжособистісної взаємодії працівників Національної поліції України присвячені низка праць, серед яких варто особливо відзначити: посібники Бесчасного, Мухіної, Новікової (2017) щодо комунікативної підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України та Крашевнікової (2017) щодо формування комунікативної компетенції правоохоронця, підручник за редакцією Яковенка (2017) щодо професійного спілкування поліціантів, монографії за редакцією Кісіль (2017) щодо розвитку конструктивної взаємодії працівників поліції з населенням та Токарської, Франків (2015) щодо діалогічної взаємодії правоохоронців, аналітичний огляд Андросюка та ін. (2018) щодо зарубіжного досвіду ефективної комунікації поліцейських та інформаційно-довідкові матеріали Клименка та ін. (2017) з питань професійного спілкування поліцейського тощо.

Разом з тим, констатуємо, що станом на сьогодні відсутні будь-які роботи, які спрямовані на вивчення міжособистісної взаємодії в рамках службової діяльності саме дільничних офіцерів поліції і праці, які пропонують конкретний психодіагностичний інструментарій з метою дослідження комунікативних особливостей

дільничних офіцерів поліції, що і обумовило вибір теми представленої статті.

Методологія дослідження. Мета дослідження – вивчити особливості міжособистісної взаємодії дільничних офіцерів поліції на основі реалізації психодіагностичних можливостей Опитувальника діагностики інтерперсональної взаємодії Т. Лірі (далі – опитувальник Т. Лірі) та опитувальника Великої П'ятірки в адаптації О. Джона, Л. Наумана, С. Сото (далі – опитувальник великої п'ятірки).

Завдання дослідження:

- 1) акцентувати увагу на важливості міжособистісної взаємодії в діяльності дільничних офіцерів поліції;
- 2) проаналізувати особливості міжособистісної взаємодії дільничних офіцерів поліції;
- 3) обґрунтувати доцільність використання опитувальника Т. Лірі і опитувальника великої п'ятірки при вивчення міжособистісної взаємодії в галузі поліцейської.

Дослідження проводилось на базі підрозділів поліції в дванадцяти областях України. Психодіагностичний інструментарій, окрім опитувальника Т. Лірі та опитувальника великої п'ятірки, включив методи порівняння, систематизації, узагальнення даних наукових розвідок з окресленої проблематики, індукції, дедукції, методи математичної статистики.

Психодіагностичною процедурою охоплено 310 дільничних офіцерів поліції, серед яких 240 осіб чоловічої статі і 70 – жіночої, віком від 22 до 40 років. Вибірка дослідження є репрезентативною, а отримані результати достатньо повно відображують властивості генеральної сукупності працівників, а саме дільничних офіцерів поліції, і дозволяють робити достовірні висновки на рівні значущості $p=0,01$.

Опитувальник Т. Лірі ґрунтується на теоретичних ідеях, згідно з якими у процесі соціалізації особистості відбувається її отождення з очікуваннями осіб із найближчого оточення. У процесі взаємодії з соціумом особистість формує у собі певний стиль міжособистісної поведінки. Реалізуючи потребу у спілкуванні, людина узгоджує свою поведінку з оцінками значимих інших, як свідомо, так і на неусвідомленому рівні на основі механізмів ідентифікації. Засновуючись на такому

концептуальному підході, Т. Лірі систематизував емпіричний матеріал у вигляді восьми загальних варіантів міжособистісної поведінки. Графічно вони представлені у вигляді замкненого континууму, по периметру якого розташовані характеристики різних типів міжособистісної поведінки. Дана модель є ортогональною, оскільки протилежні за своєю сутністю варіанти розташовані на діаметрально протилежних точках кола. Відповідно до різних типів міжособистісної поведінки автором розроблено опитувальник, який являє собою набір коротких особистісних характеристик (усього – 128 позицій) (Собчик, 2003).

Також фахівцями з метою психодіагностики особливостей міжособистісної взаємодії в останні півтора десятиліття широко використовується Опитувальник Великої П'ятірки («Big Five Inventory») (BFI). У 2008 році О. Джон, Л. Науман і С. Сото розробили скорочений варіант опитувальника, який складається з 44 персональних характеристик і дозволяє оцінити особистість на основі п'яти полярних факторів (екстраверсія-інтроверсія, нейротизм-стабільність; поступливість-непоступливість, сумлінність-неорганізованість; відкритість досвіду-закритість). Практичне використання опитувальника психологами не потребує якихось дозвільних процедур, у 2018 році даний варіант опитувальника був адаптований українською мовою співробітниками ДНДІ МВС України і під назвою опитувальник великої п'ятірки та нині використовується в системі психологічного забезпечення Національної поліції України (Kryvolapchuk, 2019).

Виклад основного матеріалу. Ефективне вирішення професійних завдань у процесі виконання службової діяльності працівниками Національної поліції України потребує наявності у них певного рівня психологічних знань, умінь та навичок, а також розвинених професійно важливих рис особистості. Однією з інтегральних особистісних характеристик, що відбиває рі-

вень професіоналізму правоохоронця, є його комунікативна компетентність, тобто вміння грамотно та ефективно спілкуватися (Клименко та ін., 2017).

Професійна діяльність дільничних офіцерів поліції особливо потребує комунікативної компетентності, бо в силу своїх службових обов'язків, він має вміти встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, організовувати міжособистісний простір, брати на себе та виконувати різні соціальні ролі, керувати процесами спілкування, володіти вербальними і невербальними засобами спілкування, давати соціально-психологічний прогноз комунікативним ситуаціям, демонструвати знання комунікативної поведінки, керувати процедурними аспектами комунікації та міжособистісної взаємодії (Дунець, Павліченко, 2019). Ми також погоджуємося з думкою, що комунікативна компетентність вказує не лише на результативність спілкування, але і на якість виконання службових обов'язків (Крашевнікової, 2017), де міжособистісна комунікація виступає важливим показником здатності та готовності дільничного офіцера поліції «виконувати роль іншого», уявляти, як її сприймає партнер по спілкуванню (колега, громадянин), і відповідно інтерпретувати ситуацію та конструювати свої дії (Бесчасний, Мухіна, Новакова, 2017).

В результаті проведеного дослідження нами з'ясовано, що в усередненому профілі дільничного офіцера поліції переважають такі октанти: «1» (владний-лідерський) – 7,81 балів, «7» (співпрацюючий-конвенціональний) – 7,42 балів, «8» (відповідальний-великодушний) – 6,59 балів, «2» (незалежний-домінуючий) – 5,87 балів. Знижені показники зафіксовано за октантами «4» (недовірливий-скептичний) – 2,33 балів і «5» (залежний-слухняний) – 3,29 балів. Результати обстеження за опитувальником Т. Лірі представлені в табл. 1.

Високі індекси за октантом «1» свідчать про те, *Таблиця 1.*

Результати обстеження за опитувальником Т. Лірі

Октанти	«1»	«2»	«3»	«4»	«5»	«6»	«7»	«8»
Середнє	7,81	5,87	4,79	2,33	3,29	4,73	7,42	6,59
Стандартна похибка	0,19	0,13	0,11	0,13	0,14	0,14	0,15	0,18
Медіана	8	6	5	2	3	5	7	7
Мода	8	6	5	2	3	6	7	7
Стандартне відхилення	3,24	1,97	2,00	2,32	2,34	2,47	2,51	3,12
Мінімум	0	2	1	0	0	0	0	0
Максимум	15	18	12	11	12	14	14	15

що дільничному офіцеру поліції в міжособистісних відносинах притаманна активна позиція, з тенденцією до домінування, підвищеним рівнем домагань, легкість і швидкість у прийнятті рішень, орієнтація на власну думку і незначна залежність від зовнішніх чинників, екстравертованість. Він є наполегливим і переконливим у спілкуванні, уміє здійснювати візуальну діагностику людини та її поведінки, надавати об'єктивну оцінку діям та вчинкам іншим, здатний успішно впливати на співрозмовника, привертати увагу і зацікавлювати людей, викликати в них почуття довіри; швидко встановлювати контакти з новими людьми; знаходити необхідний тон розмови, переконувати, визначати індивідуальні особливості співрозмовника, досягати поставленої мети в процесі спілкування, відстоювати власну думку.

Стенічні характеристики октанта «1» частково компенсуються підвищеними значеннями «7» і «8» октантів, що свідчить про здатність дільничних офіцерів поліції контролювати прояви агресивності, виявляти чутливість до впливів середовища, дослуховуватись до думки інших людей, схильність до співробітництва і готовність відповідати груповим очікуванням. Досить високі індекси за октантом «8» свідчать про наявність у дільничних офіцерів поліції здатності відповідати соціальним нормам поведінки, схильності до гармонізації міжособистісних стосунків, проявів емоційності, легкості освоєння соціальних ролей, наявність таких рис, як доброзичливість, готовність допомагати, гнучкість у спілкуванні.

Помірно високі індекси за октантом «2» доповнюють профіль дільничного офіцера поліції такими стенічними рисами як певне дистанціювання від інших, егоцентричність, відчуття суперництва, індивідуалістичність, неконформність, емоційна холодність.

Натомість, дільничним офіцерам поліції не властиві риси покірно-залежного і недовірливо-скептичного типів міжособистісної взаємодії, які характеризують людей замкнених, ригідних, пасивних, тривожних, надмірно інтровертованих і скромних, схильних до рефлексії, з низькою мотивацією досягнення.

Таким чином, в профілі дільничного офіцера поліції поєднуються стенічні і гіпостенічні характеристики, що дозволяє їм поєднувати в міжособистісних відносинах суворі, маскуліnnі риси і паттерни поведін-

ки з більш м'якими, емоційно насиченими доброзичливими проявами.

Аналіз особливостей індивідуальних профілів за методикою опитувальника Т. Лірі дозволив виокремити із вибірки декілька груп:

Найчисленнішу групу (36%) склали особи спонтанно-імпульсивної спрямованості з кодом октантів «1 - 2» (лідерство-домінування), тобто особистості, яким притаманні такі особливості міжособистісної взаємодії, як організаторський потенціал, активність і оптимізм, сміливість і рішучість в спілкуванні, швидкість прийняття рішень в конфліктних ситуаціях. Рівень успішності і професіоналізму таких дільничних офіцерів поліції характеризується як середній і високий.

Можливо виокремити групу осіб (20%) з переважанням октантів «1» і «8» (лідерство-відповідальність). Такі дільничні офіцери поліції в міжособистісних відносинах відрізняються тенденцією до лідерства, наполегливістю, старанністю, раціональністю, вони послідовні, цілеспрямовані, прагнуть допомагати іншим, виявляють співчуття та розуміння інших.

Наступну групу (19%) складають особи з психологічним кодом октантів «4-3» (ригідність-агресивність). Сюди відносяться дільничні офіцери поліції, схильні в ситуаціях міжособистісної взаємодії до ризику, активних і рішучих дій, дратівливості, агресивності. Також для них характерно протиставлення своїх інтересів оточенню, індивідуалістичність, раціоналізм, самостійність. В цілому їхній професійний рівень оцінюється як високий і середній.

Частина дільничних офіцерів поліції (15%) характеризується поєднанням підйомів за октантами «6-5-4» (інтровертивно-ригідний тип), якому властиві різноспрямовані тенденції міжособистісної взаємодії: з одного боку – інтровертивно-сенситивні, з іншого – ригідні, змішаний тип реагування. Професіоналізм дільничних офіцерів поліції із психологічним кодом профілю «6-4 - 3» також оцінюється як середній і високий.

Наступною можна виокремити групу дільничних офіцерів поліції (9%), які мають у профілі підвищений октант «1» (домінування-лідерство) і знижений октант «5» (залежність-слухняність). Такі дільничні офіцери поліції характеризуються підвищеним рівнем життєлюбності й оптимізму, великою кількістю знайо-

мих, екстравертованістю, яка нерідко супроводжується нерозбірливістю в соціальних контактах. Рівень успішності – середній.

Нарешті, ще одну, незначну групу (7%) становлять дільничні офіцери поліції, у яких в психологічному профілі підвищені октанти: «5» (залежність-слухняність) і «7» (співпраця-конвенціональність). Для таких дільничних офіцерів поліції в міжособистісній взаємодії характерні дещо занижена самооцінка, песимізм, втрата віри у себе, підвищена тривожність, почуття невдоволеності. Вони відчувають утруднення в процесі спілкування, надають перевагу контактам із добре знайомим оточенням. Їм також властива надмірна конформність, нормативність і слухняність. Рівень професіоналізму – середній.

Дослідження особистісних характеристик із використанням опитувальника великої п'ятірки в цілому підтвердило тенденцію дільничних офіцерів поліції до змішаного типу реагування. Можливо констатувати, що дільничним офіцерам поліції притаманні такі міжособистісні характеристики, як сумлінність (39,55 балів), екстравертованість (37,05 балів), помірна поступливість (35,16 балів), відкритість новому досвіду (33,18 балів), низький рівень нейротизму (19,22 балів) (Див. табл. 2).

Отримані результати свідчать, що дільничним офіцерам поліції властиві контрольованість поведінки і діяльності, самовладання, наполегливість, старанність, точність у роботі, ретельність, відповідальність, організованість, дисциплінованість. Вони також характеризуються неупередженістю, зацікавленістю, сприйнятливостю нової інформації та знань, наявністю широких інтересів, розвиненої фантазії, гнучкого розуму, незалежності та нестандартності мислення, орієнтованістю на пошук нових підходів, шляхів вирішення проблем, схильністю до самоаналізу і рефлексії, оригінальністю

сприйняття.

Дільничним офіцерам поліції властива спрямованість на зовнішній світ, товариськість, комунікабельність, прагнення лідерства, енергійність, активність, імпульсивність, оптимістичність. Разом з тим, помірна поступливість свідчить про сензитивність, доброзичливість, довірливість, конформність, схильність підпорядковувати особисті інтереси потребам групи, орієнтованість на співробітництво. Простежуються також тенденції до раціоналізму, стресостійкості, витриманості, спокійного реагування і ставлення до подій і оточуючих.

З метою встановлення характеру взаємозв'язку між типами інтерперсональної взаємодії і факторами опитувальника великої п'ятірки нами визначені коефіцієнти кореляції між показниками досліджуваних шкал. Отримані результати кореляційного аналізу, що представлені в табл. 3, свідчать про наявність статистично значущих взаємозв'язків між багатьма показниками типів міжособистісної взаємодії з індексами екстраверсії, поступливості, сумлінності і нейротизму.

Результати представлені в табл. 3 свідчать, що середні за величиною значущі позитивні кореляційні зв'язки виявлені між: показниками екстравертованості і владно-лідерського (0,66), прямолінійно-агресивного (0,53), незалежно-домінуючого (0,47) типів міжособистісної взаємодії; індексами нейротизму і співпрацюючого-конвенціонального (0,62), залежного-слухняного (0,40) типів взаємодії; показниками сумлінності і залежно-слухняного (0,41) і співпрацюючого-конвенціонального типів (0,39) типів взаємодії; індексами відкритості і відповідального-великодушного (0,38) і співпрацюючого-конвенціонального типів взаємодії.

Значущі негативні кореляційні зв'язки виявлені між екстравертованістю і покірно-залежним (-0,66) і залежно слухняним (-0,41) типами взаємодії; нейротизм

Таблиця 2.

Результати обстеження за опитувальником великої п'ятірки

Характеристики	«1»	«2»	«3»	«4»	«5»
Середнє	37,05	35,16	39,55	19,22	33,8
Стандартна похибка	0,35	0,31	0,37	0,36	0,35
Медіана	38	37	41	18	32
Мода	40	38	44	18	32
Стандартне відхилення	5,53	5,24	6,06	6,05	5,42
Мінімум	23	16	13	10	12
Максимум	50	53	54	38	58

Таблиця 3.

Кореляційні зв'язки між показниками шкал опитувальників

Шкали	1-екстраверсія	2-поступливість	3-сумлінність	4-нейротизм	5-відкритість
1-владний-лідерський	0,66**	-0,27	-0,22	-0,43**	0,30
2-незалежний-домінуючий	0,47*	-0,35*	-0,25	-0,55**	0,12
3-прямолінійний-агресивний	0,53**	-0,40*	0,15	-0,63**	-0,22
4-недовірливий-скептичний	-0,34*	-0,38**	0,30	-0,18	0,15
5-покірний-залежний	-0,66**	0,38*	0,35	0,38	-0,18
6-залежний-слухняний	-0,41*	0,40*	0,41*	0,40**	0,24
7-співпрацюючий конвенціональний	-0,45**	0,42*	0,39	0,62**	0,32*
8-відповідальний-великодушний	0,35*	0,23	0,28	0,30	0,38*

Примітка: * $p=0,05$; ** $p=0,01$

мом і владно-лідерським, незалежно-домінуючим і прямолінійно-агресивними типами взаємодії (-0,43; -0,55 і -0,63 відповідно).

Отримані дані свідчать про взаємну доповнюваність шкал використаних у дослідженні опитувальників діагностики особливостей міжособистісної взаємодії. Важливі для професійної діяльності дільничних офіцерів поліції характеристики (стенічні типи міжособистісної взаємодії, екстравертованість, сумлінність, відкритість, емоційна стабільність), як свідчать коефіцієнти кореляції, виявляються разом, тобто супроводжують одна одну. Негативні індивідуальні якості (нейротизм, надмірна поступливість тощо) також проявляються паралельно з гіпостенічними типами міжособистісної взаємодії, які, здебільшого, є небажаними для дільничних офіцерів поліції.

Психологи неодноразово співставляли результати, отримані на основі використання опитувальника Т. Лірі з даними, отриманими за допомогою інших психодіагностичних опитувальників і об'єктивних тестів. Так, у процесі дослідження стилів міжособистісної взаємодії в спортивних командах, виробничих і студентських колективах виявлено тісний кореляційний зв'язок октантів опитувальника Т. Лірі з типологічними особливостями, діагностованими за допомогою методики Індивідуально-типологічний опитувальник (0,45-0,66) (Барко, Кириєнко, Барко, 2017; Пашукова, Допіра, Дяконов, 1996; Фетіскін, Козлов, Мануйлов, 2002; Собчик, 2003). У наукових публікаціях також зазначається, що з метою вивчення особливостей інтерперсональної взає-

модії поліцейських варто використовувати метод семантичного диференціалу, що дає можливість визначити ставлення поліцейських до своїх менеджерів (Барко та ін., 2020).

Проблематика міжособистісної взаємодії працівників поліції не є новою, вона до певної міри розроблена в науці, проте її актуальність не зменшується, що інтенсифікує нові наукові розвідки в цьому напрямі. Комунікативна діяльність працівників поліції, особливо дільничних офіцерів поліції має ряд психологічних особливостей, які роблять її специфічною. Однією з найважливіших психологічних особливостей процесу міжособистісної взаємодії поліцейських є професійна спрямованість, пов'язана з необхідністю налагодження комунікації з різними категоріями осіб, з урахуванням процесуальної заданості параметрів спілкування. Досить часто спілкування поліцейських утруднюється наявністю психологічних бар'єрів, пов'язаних з багатьма чинниками: складністю вступати в контакт з деякими категоріями громадян, невірним тлумачення намірів сторін, недовірою з боку людей тощо. Відтак розробка проблематики міжособистісної комунікації в галузі поліціїстики не лише затребувана, але і актуальна.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що обрана методологія вивчення особливостей міжособистісної взаємодії є достатньо ефективною. Запропонований інструментарій дає можливість визначити домінуючі типи такої взаємодії у дільничних офіцерів поліції, що дозволяє на етапі професійного

добору встановити придатність кандидата до службової діяльності в поліції, а також оптимізувати призначення на посади вже працюючих поліцейських. Також доведено, що успішному дільничному офіцеру поліції важливо мати в психологічному профілі схильність до таких стеничних типів міжособистісної взаємодії, як владний-лідерський (підвищені індекси за октантом «1») і незалежний-домінуючий (підвищені індекси за октантом «2»), бажано, щоб зазначені типи доповнювались наявністю в профілі підвищених значень за октантами гіпостеничного характеру «7» (співпрацюючий-конвенціональний тип) або «8» (відповідально-великодушний тип взаємодії). Разом з тим, паралельне використання разом з опитувальником Т. Лірі опитувальника великої п'ятірки дозволяє психологу суттєво доповнити результати психодіагностичного обстеження за рахунок встановлення ступеня прояву деяких особистісних факторів, які впливають (позитивно чи негативно) на характер міжособистісної взаємодії і комунікативний потенціал дільничного офіцера поліції – екстравертованості, нейротизму, сумлінності, поступливості, відкритості досвіду. Отримані у ході експериментального дослідження значущі коефіцієнти кореляції між стеничними і гіпостеничними типами міжособистісної взаємодії, а також особистісними факторами переконливо свідчать про взаємозв'язок комунікативних характеристик з темпераментними і характерологічними якостями особистості, які діагностуються за допомогою опитувальника великої п'ятірки. Тож, використання зазначених психодіагностичних методик дозволяє досить коректно визначити комунікативний потенціал дільничного офіцера поліції, який виявляється в процесі інтерперсональної взаємодії в команді поліцейського підрозділу, а також у процесі міжособистісної взаємодії з громадянами.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці практичних рекомендацій для працівників кадрових служб (психологів) щодо розвитку комунікативного потенціалу персоналу Національної поліції України, який буде враховувати представлені вище результати дослідження міжособистісної комунікації дільничних офіцерів поліції.

References:

- Androsyuk, V. G., Voloshina, O. V., Galustyan, O. A., Malogolova, O. O., Motil, I. I. (2018). Zarubizhniy dosvid effektivnoyi komunikatsiyi politseyskih [Foreign service of the effective community of police] (analtichniy oglyad). Kiyiv. 31. [in Ukrainian].
- Barko, V. I., Kyriienko, L. A., Barko, V. V. (2018) Profeslyniy psihologichniy doblr na sluzhbu do polititsiyi z vikoristannyam adaptovanogo Individualno-tipologichnogo opituvalnika [Professional psychological donation to the service to the police from the vicarious station of an adapted individual-typological teacher. Pravo i bezpeka, 66(3). 125–133. [in Ukrainian].
- Barko, V., Okhrimenko, I., Ostapovich, V., Medvediev, V., & Sprynchuk, S. (2020). Professional psychological potential of a modern police manager as the basis for the formation of an effective managerial system. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(11). 203–214. [in English].
- Beschastniy, V. M., Muhlna, G. V., Novikova, O. O. (2017). Komunikativni ta psihologichni aspekti pidgotovki fahivtsiv dlya Natsionalnoyi polititsiyi [Communicative and psychological aspects of training faculty for the National Police] navchalniy posibnik / za red. V. M. Beschastnogo. Kiyiv: VD «Dakor». 204. [in Ukrainian].
- Dunets, L. M., Pavlichenko, A. P. (2019). Osoblivosti profesiynogo spilkuvannya maybutnih pratsivnikov polititsiyi [Features of professional communication of future police officers]. Aktualni problemi psihologiyi. Kiyiv. Tom 1. Vip. 54. 3–8. [in Ukrainian].
- Fetiskin, N. P., Kozlov, V. V., Manuylov G. M. (2002). Sotsialno-psihologicheskaya diagnostika razvitiya lichnosti i mal'iyh grupp [Socio-psychological diagnostics of the development of personality and small group]. Moskva: Izd-vo Instituta Psihoterapii. 490. [in Russian].
- Krashenninnikova, T. V. (2017). Komunikativna kompetentsiya pratsivnika Natsionalnoyi polititsiyi [Communicative competence of the official of the National Police]: navchalniy posibnik. Dnipro: Adverta. 107. [in Ukrainian].
- Pam'yatka pratsivnika Natsionalnoyi polititsiyi Ukrayini (2017). [Memo of the official of the National Police of Ukraine]: Informatsiyno-dovidkovi materialy z pitan profesiynogo spilkuvannya politseyskih / [uklad.: Klimenko I. V., Shvets D. V., Evdokimova O. O., Posohova Ya. S.]; MVS Ukrayini, Harkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Harkiv. 52. [in Ukrainian].
- Psihologicheskie issledovaniya (1996) [Psychological research]: Praktikum po obshchey psihologii dlya studentov pedagogicheskikh vuzov. / Pashukova T. I., Dopira A. I., Dyakonov G. V. Ucheb. posobie. Moskva: Izdatelstvo «Institut prakticheskoy psihologii». [in Russian].
- Sereda, V. V., Blaguta, R. I., Balinska, O. M., Kovalchuk, Z. Ya.,

- Kovbich, O. M., Gumenyuk, L. Y. (2017). Teoretiko-prikladni zasady konstruktivnoyi vzaemodiyi politsiyi i naselennya v sotsiumi [*Theoretical and applied ambush of the constructive interaction of the police and the population in the society*]: monografiya / za zag. red. Z. R. Kisil. Lviv: Lvduvs. 600. [in Ukrainian].
- Sobchik, L. N. (2003). Psihologiya individualnosti. Teoriya i praktika psihodiagnostiki [*Psychology of personality. Theory and practice of psychodiagnostics*]. Sankt-Peterburg: Rech. 624. [in Russian].
- The ukrainian-speaking adaptation of the foreign psychodiagnostic techniques (2019). Nauka I Pravoohorona: Psychological Provision of Law Enforcement Activities : monograph / V.O. Kryvolapchuk, M.H. Verbenskyi, V.D. Bondarenko, I.V. Opryshko, ets. Lviv: Liha-Pres. [in English].
- Tokarska, A. S., Frankiv L. S. (2015). Dialogichna proektsiya vzaemodiyi pravoohoronnih organiv [*Dialogue projection of cooperation between law enforcement agencies*]: monografiya. Lviv: LvDUVS. 224. [in Ukrainian].
- Yakovenko, S. I., Moroz, L. I., Tyagniryadno, E. V. (2017). Profesiyne spilkuvannya pratsivnikiv Natsionalnoyi politsiyi [*Professional training of workers of the National Police*]: pidruchnik / za red S. I. Yakovenka. Odesa: Astroprint. 260. [in Ukrainian].

Dmytro Shvets

Doctor of Law, Associate Professor, honored worker of education of Ukraine, Kharkiv National University of Internal Affairs, First Vice-Rector, Kharkiv (Ukraine)

Vadym Barko

Doctor of Psychological Sciences, Professor, honored worker of science and technology of Ukraine, Kharkiv National University of Internal Affairs, Faculty № 6, Professor of the department of Sociology and Psychology, Kharkiv (Ukraine)

Yuliia Boiko-Buzyl

Doctor of Psychological Sciences, Associate Professor, Kharkiv National University of Internal Affairs, Faculty № 6, Professor of the department of Sociology and Psychology, Kharkiv (Ukraine)

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF INTERPERSONAL COMMUNICATION OF PRECINCT OFFICERS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

ABSTRACT

The article highlights the results of the study of psychological features of interpersonal interaction of district officers of the National Police of Ukraine. A district police officer, like every police officer, in the process of professional activity performs important law enforcement functions to ensure security, respect for rights and freedoms, on the basis of partnership and police care, so close

contact with citizens and colleagues, so his communicative potential depends on the success of official tasks. The ability to communicate with people, establish psychological contact, overcome barriers to communication, listen, listen and hear, answer questions, influence, provide and obtain the necessary information, etc., determine not only the quality of work of a police officer in general, but also efficiency activities of the National Police of Ukraine in general. The presented study of interpersonal communication of police officers is based on the use of two recognized psychodiagnostic methods, namely the interrogation questionnaire for interpersonal interaction T. Leary and the abbreviated version of the questionnaire of the Big Five in the adaptation of O. John, L. Naumann, S. Soto. In general, the selected questionnaires allowed to determine the professional features of communication of district police officers in the vectors of extroversion and introversion, friendliness and aggression, dominance and dependence. The profile of a district police officer has been found to combine wall and hyposthenic characteristics, allowing them to combine stern, masculine traits and patterns of behavior in interpersonal relationships with milder, emotionally benevolent manifestations. Personal characteristics such as honesty, extroversion, moderate flexibility, openness to new experiences, low levels of neuroticism indicate that district police officers tend to have a mixed type of response in the process of interpersonal interaction. It has been proven that the use of questionnaires provides an objective and comprehensive description of the style of interpersonal behavior of police officers, which will improve the quality of professional selection of police officers, increase the efficiency of teamwork and increase public confidence in the police.

Key words: interpersonal communication, interpersonal interaction, district officer, National Police of Ukraine.

Швец Дмитрий Владимирович

Доктор юридических наук, доцент, заслуженный работник образования Украины, первый проректор, Харьковский национальный университет внутренних дел, г. Харьков (Украина)

Барко Вадим Иванович

Доктор психологических наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, профессор кафедры социологии и психологии факультета № 6, Харьковский национальный университет внутренних дел, г. Харьков (Украина)

Бойко-Бузыль Юлия Юрьевна

Доктор психологических наук, доцент, профессор кафедры социологии и психологии факультета № 6, Харьковский национальный университет внутренних дел, г. Харьков (Украина)

**ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
МЕЖЛИЧНОСТНОЙ КОММУНИКАЦИИ
УЧАСТКОВЫХ ОФИЦЕРОВ
НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ
УКРАИНЫ**

АННОТАЦИЯ

Статья освещает результаты исследования психологических особенностей интерперсонального взаимодействия участковых офицеров Национальной полиции Украины. Участковый офицер полиции, как и каждый полицейский, в процессе профессиональной деятельности выполняет важные правоохранительные функции по обеспечению безопасности, соблюдения прав и свобод, на принципах партнерства и полицейской заботы, поэтому тесно контактирует как с гражданами, так и с коллегами, посему от его коммуникативного потенциала зависит успешность выполнения служебных задач. Умение общаться с людьми, устанавливать психологический контакт, преодолевать барьеры в общении, выслушивать, слушать и слышать, отвечать на вопросы, оказывать влияние, предоставлять и получать нужную информацию и т.д., обуславливают не только качество работы участкового офицера полиции в целом, но и эффективность деятельности Национальной полиции Украины в целом. Представленное исследование межличностной коммуникации участковых офицеров полиции основывается на использовании двух признанных психодиагностических методик, а именно опросника диагностики интерперсонального взаимодействия Т. Лири и сокращенного варианта опросника большой пятерки в адаптации А. Джона, Л. Наумана, С. Сото. Выбранные опросники позволили определить профессиональные особенности общения участковых офицеров полиции в рамках векторов

экстравертированности и интровертированности, доброжелательности и агрессивности, доминирования и зависимости. Установлено, что в профиле участкового офицера полиции сочетаются стенические и гипостенические характеристики, что позволяет им сочетать в межличностных отношениях суровые, маскулинные черты и паттерны поведения с более мягкими, эмоционально насыщенными доброжелательными проявлениями. Такие личностные характеристики, как добросовестность, экстравертированность, умеренная уступчивость, открытость новому опыту, низкий уровень нейротизма свидетельствуют, что участковым офицерам полиции характерна тенденция к смешанному типу реагирования в процессе межличностного взаимодействия. Доказано, что использование опросников дает объективно комплексную характеристику стиля межличностного поведения участковых офицеров полиции, улучшит качество профессионального отбора участковых офицеров полиции, повысит эффективность организации командной работы подразделения и будет способствовать росту уровня доверия граждан к полиции.

Ключевые слова: межличностная коммуникация, интерперсональное взаимодействие, участковый офицер, Национальная полиция Украина.

How to cite (як цитувати):

Shvets, D., Barko, V., Boiko-Buzyl, Y. (2021) PSYCHOLOGICAL FEATURES OF INTERPERSONAL COMMUNICATION OF PRECINCT OFFICERS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 7 (7), 7 - 15. <https://doi.org/10.31108/1.2021.7.7.1> [in Ukrainian]

Дата отримання статті: 11.06.2021

Дата рекомендації до друку: 23.07.2021

Дата оприлюднення: 30.07.2021

© Dmytro Shvets, Vadym Barko, Yuliia Boiko-Buzyl